

ČÁST 1

1. Jak se dítě učí mluvit

Když se Eliška v jednom roce krásně usmála na rodiče a zřetelně řekla při hře s míčem slovo „balón“, všichni se zaradovali. Eliška začíná mluvit. Naučila se to tak snadno! Opravdu tak snadno? Ve skutečnosti rodiče běžně se vyvíjejících dětí často podceňují skutečnost, jak moc oni sami a další blízké osoby přispěli k tomu, že dítě mluví. Ani Eliška se to nenaučila „tak snadno“. Její první slova a nespočet dalších slov, která stále přibývají, jsou výsledkem intenzivní podpory, kterou jí poskytují lidé v jejím okolí. A to i přesto, že si často ani neuvědomují, kolik toho – jen tak mimochodem v každodenním životě – Elišce v oblasti komunikace dávají. Schopnost učit se řeč a také komunikovat je vrozená.

Kromě této schopnosti má Eliška ještě několik dalších základních předpokladů: neporušený sluch, funkční mluvní orgány, přiměřené duševní, emoční i pohybové schopnosti. Tyto oblasti se v prvním roce života nepřetržitě rozvíjely, utvářelo se porozumění řeči a radost z komunikace.

To se vše mohlo dít, protože Eliška měla možnost nasbírat nespočet zkušeností ve všech oblastech komunikace, a také proto, že vyrůstala ve vstřícném, láskyplném a komunikaci podporujícím prostředí. Už od novorozeneckého věku se začala neustále setkávat s řečí svého okolí. Ačkoli od ní jako od miminka nikdo neočekává, že bude rozumět nebo odpovídat, všichni na ni mluví. Když Eliška křičí, říká jí maminka: „Ty máš hlad!“ Když Eliška zívá, ptá se tatínek: „Kdopak je to

tady unavený?" Když Eliška začíná ukazovat, říká jí babička: „Tady je balón! Chceš si s ním hrát?" Každý letmý pohled nebo zvuk, dokonce i sebenepatrnější Eliščin projev její okolí komentuje a interpretuje. Nikdo nečeká odpověď, nikdo nezkoumá, co už Eliška umí a co ne. A tak zcela mimochodem může Eliška stále a všude zažívat, jak a proč spolu lidé komunikují a jak se používá řeč. Denně slyší více než tisíc slov, což je během prvního roku života dohromady více než milion. A pak po více než roce této „jazykové koupele“ přijde ten významný den, kdy Eliška řekne první slovo. Opravdu se to přihodilo tak snadno?

2. Jak je to v alternativní a augmentativní komunikaci (AAK)?

Lidem, kteří nemohou komunikovat mluvenou řečí „takto jednoduše“ – kteří nemohou mluvit –, používají jen několik slov nebo mluví nesrozumitelně, se nabízejí četné metody a pomůcky augmentativní (podpůrné) a alternativní (náhradní) komunikace (AAK). Jejich okolí si však často neuvědomí, že v AAK zdaleka nejde jen o poskytnutí alternativních metod, jako jsou znaky, obrázkové symboly nebo elektronické komunikační pomůcky. Podobně jako u Elišky jde o to, aby podpora okolí byla častá a intenzivní.

Jakubova cesta ke komunikaci vypadá ve srovnání s tou Eliščinou úplně jinak. Ve čtyřech letech Jakub stále ještě nemluví, proto bylo rozhodnuto, že kromě logopedické terapie by měl začít využívat také AAK. Nabídka je ale veliká. Jak a s čím by tedy měl začít?

	Slova k tvorbě otázek	kde, co, kdo, kdy, teď
	Slova k usměřňování aktivit	na, z, k, do, něco jiného, teď, později, další, stop, koukni, dovnitř, ven, nahoru, dolů
	Slova k vyjadřování přání	dělat, mít, hrát si, jíst, pít, sám, spolu, já, ty, čekat
	Slova k vyjádření pocitů	spokojený, nemocný, unavený, naštvaný, rozčilený
	Slova pro vyjádření toho, že něco není v pořádku	rozbitý, něco chybí, hlasitý, tichý, problém, přestávka, namáhavý, prázdný, bolí, pryč
	Slova k vyprávění	horký, studený, rychlý, pomalý, přijít, jít, velký, malý, stát, dnes, zítra, nápad
	Slova pro žádost o pomoc	pomoc, přijít, potřebovat
	Specifická slova	Slova, která mají zvláštní význam pro jednotlivé uživatele AAK.

Zdroj: Publikace *Modelling in der Unterstützten Kommunikation*

Obr 18. Obrázkové knížky, které byly adaptovány pro různé komunikační pomůcky

Zdroj: Publikace *Modelling in der unterstützten Kommunikation*Obr. 19: Knižka *Pohádka o Smolíčkovi* s obrázkovými symboly

Zdroj: Nakladatelství Pasparta, 2016